

**RIIGIKOHUS
KRIMINAALKOLLEEGIUM**

KOHTUOTSUS
Eesti Vabariigi nimel

Kohtuasja number	4-19-2839
Otsuse kuupäev	18. detsember 2019
Kohtukoosseis	Eesistuja Velmar Brett, liikmed Hannes Kiris ja Paavo Randma
Kohtuasi	Väärteoasi Dmitry Matsuy süüdistuses jahiseaduse §-de 57 ja 58 järgi
Vaidlustatud kohtulahend	Viru Maakohtu 16. augusti 2019. a otsus
Kaebuse esitaja ja kaebuse liik	Keskkonnainspeksioon, kassatsioon
Asja läbivaatamise kuupäev ja viis	20. november 2019, kirjalik menetlus

RESOLUTSIOON

- 1. Tühistada Viru Maakohtu 16. augusti 2019. a otsus jahiseaduse § 57 järgi kvalifitseeritud väärteo menetluse lõpetamise osas ja Dmitry Matsuy karistamises jahiseaduse § 58 järgi.**
- 2. Jõustada Keskkonnainspeksiooni 6. mai 2019. a otsus, millega määrati Dmitry Matsule KarS § 63 lg 1 sätteid kohaldades jahiseaduse § 57 järgi karistuseks 50 trahviühikut, s.o 200 eurot.**
- 3. Kassatsioon rahuldada.**

ASJAOLUD JA MENETLUSE KÄIK

- Väärteoprotokolli kohaselt peeti 24. septembril 2018 Ida-Virumaal Vaivara jahipiirkonnas Perimäe maaüksusel ühisjahti, kusjuures jahijuhataja Dmitry Matsuy pidas jahti eramaal paiknevatele hoonetele lähemal kui 200 m. Sellega rikkus ta jahiseaduse (JahiS) § 25 lg-s 2 sätestatud nõuet, mille kohaselt juhul, kui omanik ei ole maal jahipidamist keelanud, tohib piiramata või tähistamata kinnisasjal ilma lepinguta jahti pidada päikesetõusust kuni päikeseloojanguni, kuid mitte lähemal kui 200 m kaugusel hoonest. Kirjeldatud käitumine kvalifitseeriti JahiS § 57 järgi kui keelatud kohas jahipidamine. Samuti ei kandnud D. Matsuy looduses selgelt eristuvat punast või oranži pealiskuube või vesti, millega ta rikkus jahieeskirja § 8 punkti 3. See kvalifitseeriti JahiS § 58 järgi kui jahipidamise nõuete rikkumine.
- Keskkonnainspeksiooni 6. mai 2019. a otsusega tunnistati D. Matsuy süüdi JahiS §-de 57 ja 58 järgi. KarS § 63 lg 1 alusel määrati talle JahiS § 57 järgi karistuseks rahatrahv 50 trahviühikut, s.o 200 eurot.
- Kohtuvälise menetleja otsuse peale esitas kaebuse D. Matsuy, kes palus karistusotsus tühistada ja lõpetada väärteomenetlus JahiS § 57 järgi seoses väärteokoosseisu puudumisega. D. Matsuy põhjenduste kohaselt võis ta JahiS § 25 lg 3 p-st 2 tulenevalt viibida hoonete vahetus läheduses, sest ta jälitas haavatud metskitse.
- Viru Maakohtu 16. augusti 2019. a otsusega kaebus rahuldati. JahiS § 57 järgi kvalifitseeritud teos lõpetati menetlus VTMS § 29 lg 1 p 1 alusel väärteotunnuste puudumise tõttu ning JahiS § 58 järgi kvalifitseeritava teo toimepanemise eest karistati D. Matsuyd rahatrahviga 16 trahviühikut, s.o 64 eurot.

5. Maakohus nõustus kaebuse väitega, et D. Matsuy ei pidanud jahti JahiS § 57 mõttes keelatud kohas. JahiS § 25 lg 3 p 2 sätestab, et maaomanik ei või keelata jahipidamise käigus haavatud uluki jälitamist ja surmamist enda kinnisasjal. Selle regulatsiooni üks peamisi eesmärgi on tekitada loomadele vähem kannatusi, seadmata samas ohtu keskkonda, inimesi ja nende vara. Kõnealune säte kujutab seejuures erandit JahiS § 25 lg-st 2, s.o lubab 200 meetri nõudest kõrvalekaldumise isegi juhul, kui maaomanik on jahipidamise enda maaüksusel keelanud. Kuivõrd D. Matsuy jälitas enda kinnitusel haavatud ulukit, andis JahiS § 25 lg 3 p 2 talle õiguse viibida hoonetele lähemal kui 200 meetrit.

KASSATSIOONIMENETLUSE POOLTE SEISUKOHAD

6. Maakohtu otsuse peale esitas kaebuse Keskkonnainspeksioon, kes vaidlustab väärteomenetluse lõpetamist JahiS § 57 järgi ning taotleb Keskkonnainspeksiooni 6. mai 2019. a otsuse jõustamist. Kassatsiooni põhjendused on kokkuvõtvalt järgmised.

7. Maakohus kohaldas ebaõigesti materiaalõigust, rikkudes VTMS § 149 p-s 2 sätestatut. JahiS § 25 lg 3 p 2 ei luba pidada jahti hoonetele lähemal kui 200 meetrit, sest seaduse mõte ei ole eelistada jahiluki tabamist inimese elu, tervise ja vara kaitsel. JahiS § 25 lg 3 näeb ette küll eriolukorrad, mil maaomanik peab taluma jahipidamist omal maal ka siis, kui ta ei ole andnud selleks nõusolekut, kuid see ei kõrvalda § 25 lg-s 2 kehtestatud üldist keeldu.

8. Maakohus rikkus ka menetlusõigust, täpsemalt VTMS § 150 lg 1 p-s 7 sätestatut, moonutades kassaatori seisukohti JahiS § 25 tõlgendamise kohta.

KOLLEEGIUMI SEISUKOHT

9. Väärteoasjas ei ole vaidlust, et D. Matsuy pidas jahti ehk viibis jahitulirelvaga eramaal paiknevatele hoonetele lähemal kui 200 meetrit. Maaomaniku nõusolekut tal selleks ei olnud. Maakohtu hinnangul tulenes D. Matsuy õigus viibida hoonetele lähemal kui 200 meetrit JahiS § 25 lg 3 p-st 2. Seega on määrava tähtsusega küsimus sellest, kas jahipidamise käigus haavatud uluki jälitamisest võib ilma maaomaniku nõusolekuta viibida lähemal kui 200 meetri kaugusel maaüksusel paiknevatest hoonetest. Kolleegium vastab sellele küsimusele eitavalt ja märgib järgmist.

10. Võõral maatükil viibimist reguleerib keskkonnaseadustiku üldosa seadus (KeÜS), mille § 32 lg-s 1 sätestatud üldreegli kohaselt võib teise isiku omandis oleval maatükil viibida üksnes omaniku loal. Seega on omanikul õigus keelata võõrastel isikutel enda maatükil viibimine nii üldise keelu kui ka ühekorde, maatükile saabuvatele või seal viibivatele isikutele suunatud teadaandega. Omaniku luba maatükil, välja arvatud õuemaal, viibimiseks võib eeldada vaid siis, kui ta ei ole maatükki piiranud või tähistanud viisil, millest ilmneb tahe piirata võõraste viibimist maatükil, või kui tahe piirata viibimist ei ilmne muudest asjaoludest (KeÜS § 32 lg 2).

11. Keskkonnaseadustiku üldosa seaduse kirjeldatud loogikat toetab ka jahiseaduse regulatsioon. Nii annavad JahiS § 6 p-d 2 ja 3 maaomanikule õiguse sõlmida kokkulepe jahindustegevuse korraldamiseks oma kinnisasjal, seada oma maal jahipidamiseks tingimusi või jahipidamine keelata. Maaomaniku nendele õigustele vastavad JahiS § 25 lg-tes 1 ja 2 sätestatud kohustused ja jahipidamise piirangud. Nii tuleneb JahiS § 25 lg-st 1 nõue sõlmida kinnisasjal jahipidamiseks kinnisasja omanikuga leping. Samas võimaldab JahiS § 25 lg 2 pidada jahti ka ilma lepinguta, kuid seda vaid juhul, kui maaomanik ei ole oma maal jahipidamist keelanud ja tema kinnisasi on piiramata või tähistamata. Ning isegi sellisel juhul ei või jahti pidada hoonetele lähemal kui 200 meetrit. Kolleegiumi hinnangul on viimati nimetatud piirangu eesmärk lisaks inimese ohtu asetamise vältimisele maatüki omaniku huvide arvestamine, eelkõige tema omandi kahjustamise ja kodurahu häirimise vältimine. Sellisest tegevusest hoidumise kohustuslikkust võõral maatükil viibides nimetab selgesõnaliselt ka KeÜS § 32 lg 4.

12. Keskkonnaseadustiku üldosa seaduse ja jahiseaduse viidatud sätete süstemaatiline tõlgendamine viib nõustumiseni kohtuvälise menetlejaga selles, et keeld pidada jahti mitte lähemal kui 200 meetri kaugusel hoonest on üldine ja JahiS § 25 lg-s 3 kirjeldatud olukorrad sellest erandit ei kujuta. JahiS § 25 lg 3

kohaselt ei või maaomanik keelata kinnisasjalt jahisaaduse äraviimist (p 1), jahipidamise käigus haavatud ja muul põhjusel vigastatud uluki jälitamist ja surmamist (p 2) ega jahipidamist uluki kaudu leviva haiguse tõkestamiseks Keskkonnaameti peadirektori kehtestatud korra kohaselt (p 3). Loetletud juhtudel õigustavad maaomaniku õiguste piiramist erinevad eesmärgid, nt liigikaitse või loomade humaanne kohtlemine. Need eesmärgid on aga saavutatavad, kooskõlastades jahipidamisel hoonele lähemale kui 200 meetrit mineku enne maaomanikuga. Kolleegiumi hinnangul aitab üksnes selline kooskõlastamine tõhusalt vältida ohtu kõrvalistele isikutele, omandile ja kodurahule. Seetõttu tuleb jahti ette valmistades ja jahti pidades välistada vajadus minna hoonetele lähemale kui 200 meetrit. Kui aga 200 meetri piiri ületamine osutub mõne JahiS § 25 lg-s 3 loetletud olukorra tõttu vältimatult vajalikuks, tuleb sellest teavitada maaomanikku ning nendel seaduses nimetatud juhtudel ei või maaomanik oma maatükil viibimist keelata.

13. Kõnealuses vääртеoasjas on tunnistajate ütlustega tuvastatud, et D. Matsuy oli jahti pidades elumajast maksimaalselt 100 meetri kaugusel. Jahipidamisest said maaomaniku pereliikmed teada ootamatult, nähes igapäevatoimetusi tehes äkki moondamisrõivastuses ning relvi kandvaid isikuid. Üks tunnistaja on ka kirjeldanud, kuidas maja vahetus läheduses tegi menetlusalune isik mitu lasku, seda ka karjamaal asunud lehmade suunas. Isikuliste tõendiallikate poolt kirjeldatud olukord kinnitab kõnekalt, miks tuleb ka juhul, kui peaks ilmnema vajadus läheneda jahipidamise käigus hoonetele lähemale kui 200 meetrit, pidada iseäranis silmas maaomaniku huve, sh ohutust, omandi säilimist ja kodurahu, ehk seda, miks peab JahiS § 25 lg-s 2 kehtestatud piirang laienema ka sama seaduse § 25 lg-s 3 kirjeldatud juhtudele. Vastupidisele seisukohale asumisega eksis maakohus seega materiaalõiguse kohaldamisel.

14. Maakohus lähtus oma põhjendustes muu hulgas asjaolust, et D. Matsuy jälitas haavatud ulukit ehk tegutses JahiS § 25 lg 3 p-s 2 kirjeldatud olukorras. Kolleegium juhib sellega seoses tähelepanu JahiS § 41 lg 1 p-le 2, mis kohustab tegema suuruluki haavamise korral viivitamatult märke jahiloale. Juhul, kui 24 tunni jooksul haavatud suurulukit ei tabata, siis lõpetatakse JahiS § 41 lg 1 p 2 alusel jahiloa kehtivus märkega, et haavatud ulukit ei leitud. Kolleegiumi hinnangul on jahijuhataja kohustatud korraldama jahti viisil, mis tagab võimaluse veenduda lasu tulemuses ning tegema looma haavamise kohta viivitamatult märke jahiloale. Alles sellise märke järel saab rääkida haavatud suurulukist jahiseaduse tähenduses. Kuna praeguses asjas ei olnud jahiloal märget suuruluki haavamise kohta, siis ei olnud ka tegemist JahiS § 25 lg 3 p-s 2 kirjeldatud olukorraga.

15. Ülaltoodut kokkuvõttes leiab kriminaalkolleegium, et tühistades kohtuvälise menetleja otsuse ning lõpetades vääртеomenetluse JahiS § 57 järgi isiku teos vääртеotunnuste puudumise tõttu VTMS § 29 lg 1 p 1 alusel, kohaldas maakohus valesti materiaalõigust VTMS § 149 p 2 mõttes.

16. Kohtuvälise menetleja tuvastas, et menetlusaluse isiku tegu vastas JahiS § 57 ja § 58 koosseisule ning karistas teda KarS § 63 alusel JahiS § 57 järgi. Maakohus tühistas kohtuvälise menetleja otsuse menetlusaluse isiku süüditunnistamises ning karistamises KarS § 57 järgi, lõpetas selles osas menetluse vääртеotunnuste puudumise tõttu VTMS § 29 lg 1 p 1 alusel ja tunnistas Dmitry Matsuy süüdi JahiS § 58 järgi kvalifitseeritava teo toimepanemise eest.

17. Kriminaalkolleegium nõustub kohtuvälise menetlejaga, et D. Matsuy tegu vastab JahiS § 57 ja § 58 koosseisule, teoainsuse põhimõttest johtuvalt tuleb isikut karistada KarS § 63 alusel JahiS § 57 järgi.

18. Lähtudes eeltoodust ja juhindudes VTMS § 174 p-st 6 ning § 175 p-st 1, rahuldab Riigikohus kohtuvälise menetleja kassatsiooni, tühistab Viru Maakohtu 16. augusti 2019. a otsuse ning jõustab kohtuvälise menetleja otsuse, millega karistati D. Matsuyd KarS § 63 lg 1 sätteid kohaldades JahiS § 57 alusel rahatrahviga suuruses 50 trahviühikut, s.o 200 eurot.

(allkirjastatud digitaalselt)